

Svensk stövare - förslag

För en långsiktigt hållbar framtid för våra stövarraser är ett nytänkande nödvändigt. Ett utökat utbyte av genetiskt material mellan de olika stövarraserna är av största vikt för att i framtiden möjliggöra avelsframsteg och i möjligaste mån undvika negativa konsekvenser av brist på genetisk variation.

Avelskommittén i Svenska Kennelklubben föreslås därför få i uppdrag att tillsammans med Svenska Stövarklubben utröna om det finns realistiska förutsättningar för att slå ihop de svenska stövarraserna: hamiltonstövare, schillerstövare, smålandsstövare och gotlandsstövare, till en och samma ras, svensk stövare, där de fyra ursprungliga raserna istället utgör varianter av svensk stövare.

Svenska Stövarklubben anser att Svensk Stövare är en möjlighet som erbjuds stövaraveln, men där rasklubbarna ska ges slutlig bestämmanderätt om verktyget ska användas eller inte. Korsningsparningar ska vara godkända av både hanhundens och tikens rasklubbs Avelsråd.

Förslag till registreringsregler för svensk stövare

Rasnamn / registreringsbevis:

Svensk stövare/Gotland
Svensk stövare/Hamilton
Svensk stövare/Schiller
Svensk stövare/Småland

Registreringsregler:

Rasvarianten registreras med bokstavsbezeichnung.

G	Gotland
H	Hamilton
SC	Schiller
SM	Småland

Avkomma registreras som den rasvariant den av uppfödaren bedöms vara. Definitiv registrering av rasvariant, slutlig intypning, sker vid första utställningstillfället, då domaren avgör vilken rasvariant hunden tillhör. Slutlig intypning genomförs före bedömningens början. Efter slutlig intypning får hunden inte tävla som annan rasvariant. Om hundägaren efter slutlig intypning inte accepterar av domaren fastställd rasvariant, kan anhållan om ny intypning insändas till Svenska Stövarklubben. Ny intypning, som ska utföras av två för rasen auktoriserade domare, kan då medges. Ny intypning kan endast ske en gång och kan inte överklagas.

T	Slutligt intypad
----------	------------------

Smålandsstövare registreras med svansbezeichnung efter registreringsnumret.

AS	Avsaknad av svans (0-3 svanskotor)
ST	Stubbsvans (4-7 svanskotor)
KS	Kort svans (semilång svans) hunden har minst 8 svanskotor men kortare svans än normalt för rasen
LS	Hellång svans

Kommentarer:

Reglerna avseende svenska championat påverkas inte av förslaget. Däremot bör SKK hos FCI försäkra sig om att varianterna – enligt samma principer som gäller för Breeds and Breed varieties: Crosses (Circular 4/2012) – får fortsätta tävla om egna CACIB och CACIT.

Förslaget till regelverket för svensk stövare bygger på redan befintliga system, varför någon ny datautveckling inte är nödvändig.

Registreringsreglerna är beroende av beslut om stubbsvansanlaget (kan stubbsvansade individer registreras som annan variant än Småland?).

Vidare måste beslut fattas om vilka färger som ska anses som standardenliga och kunna registreras för resp. variant och om någon/några ska vara förbehållna en viss variant.

Bakgrund

Utdrag ur SKKs avelspolicy:

Ärftlig variation är en förutsättning för hundraser och deras möjlighet att anpassas till framtidens krav. Avel och utveckling av rashundar ska därför vara målinriktad, långsiktig och hållbar. Med hållbar menas att den inte leder till brister avseende hälsa, mentalitet eller funktion eller tömmer rasen på genetisk variation.

Utdrag ur AKs delegeringsordning:

I samverkan med berörda specialklubbar främja en sund avel av de svenska raserna, med fokus på långsiktig hållbarhet och genetisk variation.

AK kommer att speciellt uppmärksamma de problem som hänger samman med vikande registreringssiffror, som merparten av de svenska raserna drabbats av (AK 1/2011 § 5).

Förutsättningarna för de svenska raserna är högst varierande. Tillgången på vilt liksom intresset för olika jaktformer varierar över tid och påverkar i högsta grad jakthundspopulationen. Jämthunden, liksom flera andra älghundsraser, behåller sin position, medan flera av de drivande raserna har tappat stort. Av övriga raser är läget särskilt prekärt för den svenska lapphunden. Nytänkande och förutsättningslösa diskussioner inom organisationen kommer att vara nödvändiga för de raser där premisserna för en sund avel blir allt sämre när populationens storlek krymper och den genetiska variationen utarmas.

STÖVARHISTORIA

Mest angeläget för de som skapade vår svenska stövare var, då som nu, dugligheten vid jakt. När stövarklubben bildades var målet att ”främja aveln av inom landet befintliga stövarstammar”.

Innan dess hade det förekommit en mängd stammar uppkallade efter gods och gårdar där de förekom. Hela tiden stod jaktförmågan i centrum. I början av 1900-talet handlade det om två typer – svensk stövare (hundars av svensk eller småländsk stam) och korsad stövare, där bland annat engelska och schweiziska raser ingick.

Den första av dagens stövarraser som ansågs ”färdig” var schillerstövararen som fick sitt namn 1913. En av frågorna som debatterades då var om rastypen eller den faktiska härstamningen skulle vara avgörande. En frågeställning som känns lika aktuell nu som då.

1923 togs begreppet stövare av korsad stam bort. Det fick några av de mer tongivande stövarmännen att reagera. Enligt dem var den korsade stövaren den vanligast förekommande. Men beslutet var fattat av ”ett fåtal herrar jägare” i Stockholm dit ”männen från landet, ej hade tid och tillfälle att infinna sig”.

1929 slogs smålandstövaren och gotlandsstövaren ihop. 1933 slogs hamilton- och kopparbergs-stövaren ihop. Även de smålandsstövare som inte ansågs passa in på rasens nya standard får beteckningen hamiltonstövare.

Inte förrän på 1950-talet stängdes stamböckerna för de tre raserna hamilton-, småland och schillerstövare.

I slutet av 1990-talet infördes rasvårdsprogram där man åter korsade stövare i ett försök att bredda avelsbasen inom schiller- och smålandsstövare.

Ovanstående historik visar tydligt att några vattentäta skott mellan de olika stövarvarianterna egentligen aldrig förekommit under någon längre tidsperiod.

AVELSMÅLEN

Stor hänsyn tas i avelsarbetet till de jaktliga egenskaperna. Till avel rekommenderas individer som deltagit på jaktprov och utställning. Avelsdjur skall även i övrigt hålla sig inom de riktlinjer som SKK och Svenska stövarklubben (SvStK) och rasföreningens rasspecifika rekommendationer. (hämtat ur RAS för stövare)

SvStK:s generella mål för samtliga stövarraser till år 2015 är:

- att bibehålla den årliga registreringen av stövarvalpar till totalt 1400/ år
- att öka antal jaktprovsmeterade stövare
- att öka antal röntgade stövare
- att minska frekvensen HD- i varje ras enligt de rasspecifika avelsmålen
- att minska övrig defekt/sjukdomsförekomst
- att behålla och förbättra den mentala statusen på stövarraser
- att behålla och förbättra den exteriöra statusen på stövarraser

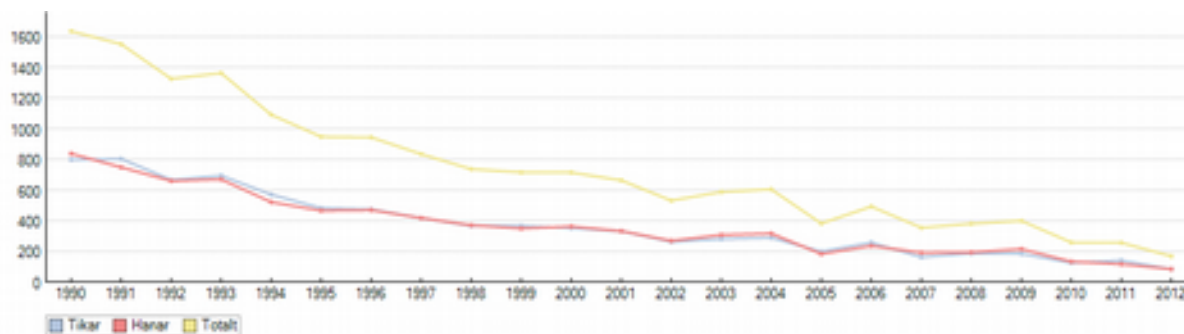
(hämtat ur RAS för stövare)

Registreringsstatistik

Hamiltonstövare

Hamiltonstövarens registreringar har minskat mest av alla stövarraser under de senaste 15 åren. Målsättningen är att i framtiden nå upp till ca 500 valpar per år igen. (hämtat ur RAS för stövare). Senaste versionen av RAS för stövare är från år 2009. Under de senaste åren har trenden med sjunkande registreringssiffror fortsatt och ligger nu runt 250 hundar per år (se nedan). Målsättningen om ca 500 valpar per år framstår i dagsläget således inte som realistisk. Utifrån den stabila nedåtgående trenden i antalet registreringar är det snarare troligt att antalet valpar/år kommer att fortsätta sjunka till under 250.

Antalet registreringar för hamiltonstövare under perioden 1990 - 2012 visas i figuren nedan.

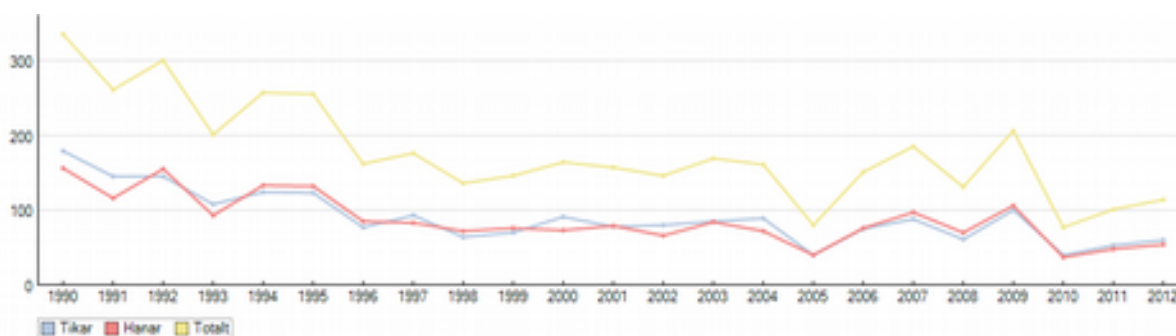
Antal registreringar år 2002-2013: 531, 587, 604, 382, 492, 354, 380, 399, 258, 256, 241, 240.

SKK/AK beslöt att avelsförbud gäller from 2003-01-01 för avkommor efter hamiltonhanar som har fler än 10 (tio) kullar registrerade hos SKK. Hanhundens alla S-registrerade kullar och liksom utländska kullar ur vilka avkomma importerats räknas.

Schillerstövare

Antalet registreringar av Schillerstövare har stabiliserats under de senaste 9 åren och ligger på drygt 150 valpar/år. Rasen behåller eller ökar sin totala marknadsandel av alla födda stövare (hämtat ur RAS för stövare). De senaste åren (efter år 2009 då senaste versionen av RAS skrevs) har dock registreringarna minskat i antal och ligger snarare runt 100 hundar om året.

Antalet registreringar för schillerstövare under perioden 1990 - 2012 visas i figuren nedan.

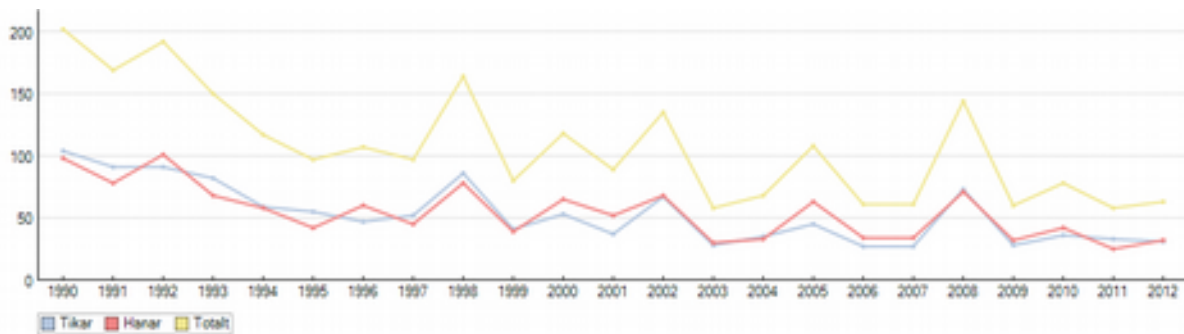
Antal registreringar år 2002-2013: 146, 169, 161, 80, 151, 185, 131, 206, 77, 101, 134, 96.

SKK/AK beslöt att avelsförbud gäller from 2003-01-01 för avkomma efter schillerhanar som har fler än 6 kullar registrerade i SKK. Hanhundens alla S-registrerade kullar och liksom utländska kullar ur vilka avkomma importerats räknas, dock ej rasvårdskullar.

Smålandsstövare

Siffrorna för Smålandsstövare har varierat mycket under tiden 2000-2008 med toppregistrering på 144 (2008) och botten på 58 (2003). Under de senaste åren kan dock en nedåtgående trend i registreringsantalet skönjas. Rasen är i behov av mer jämna registreringar för att ge avelsfunktionärer bättre möjligheter att planera aveln. (hämtat ur RAS för stövare).

Antalet registreringar för smålandstövare under perioden 1990 - 2012 visas i figuren nedan.

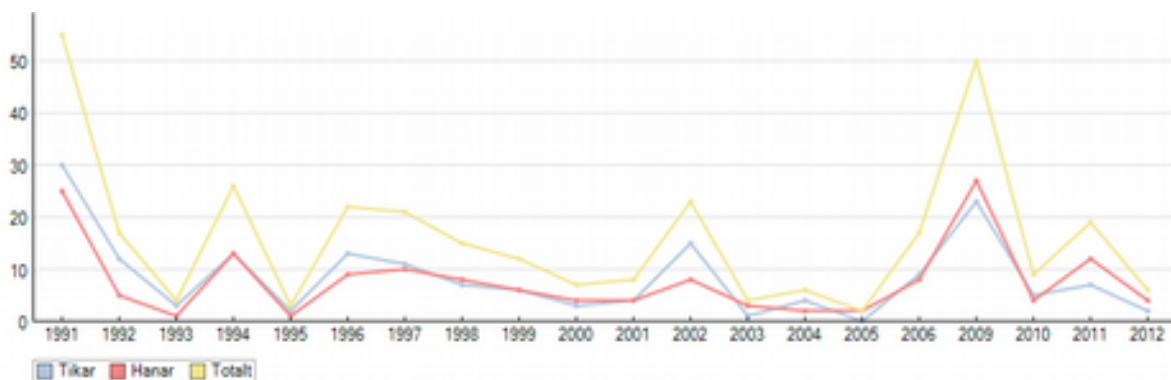
Antal registreringar år 2002-2013: 135, 58, 68, 108, 61, 61, 144, 60, 78, 58, 63, 40.

SKK/AK beslöt att avelsförbud gäller från 2003-01-01 för avkomma efter smålandstövare hane som har fler än 6 kullar registrerade i SKK. Hanhundens alla S-registrerade kullar och liksom utländska kullar ur vilka avkomma importerats räknas, dock ej rasvårdskullar.

Gotlandsstövare

Antalet levande hundar i rasen var, i juli 2009, 110 st (hämtat ur RAS för stövare). En målsättning i RAS är att antal registrerade valpkullar ökar till minst fem om året. Denna målsättning har inte uppnåtts under senare år.

Antalet registreringar för gotlandsstövare under perioden 1990 - 2012 visas i figuren nedan. I bilden har hundar födda 2007-2009 alla redovisats 2009 på grund av att SKK inte registrerade rasen 2007 och 2008, men de fördes in i registret 2009.

Antal registreringar år 2002-2013: 23, 4, 6, 2, 17, 16, 20, 14, 9, 19, 16, 19.

Hälsoproblem

De huvudsakliga hälsoproblem som förekommer inom stövarraserna (och som omnämns i RAS för stövare) är Epilepsi (EP), persisterande ductus arteriosus (PDA), kryptorchism och höftledsdysplasi (HD). Epilepsi kan sägas vara den allvarligaste sjukdomen hos stövaren och förekommer framförallt hos smålandstövaren där frekvensen av epilepsiliknande anfall ligger på mellan 5 och 10 % av kullarna.

Rasvårdsprojektet

Till följd av den snäva avelsbasen och förekomsten av hälsoproblem (ff a epilepsi) initierades redan för mer än 10 år sedan rasvårdsprojekt för schillerstövare och smålandsstövare med syfte att tillföra genetisk variation och förbättra hälsoläget i de båda raserna. Projektet bygger på inkorsning av andra stövarraser och återkorsning till den ursprungliga rasen. För rasvården gäller speciella regler som ursprungligen togs fram år 1998 och sedan har reviderats i omgångar.

Regelverket för rasvårdsprojektet är omfattande och resultat av ett långdraget arbete i vilket såväl ras- som specialklubb samt SKK/AK och genetiker har varit inblandade. Kravet på de föräldradjur som ska användas i rasvårdsprojektet är höga och rutinerna kring rasvårdsparningarna relativt omfattande.

Projektet försvårades redan initialt av att hundar som registreras i SKKs stambok med full härstamning ska kunna härledas till en och samma ras i minst tre generationer bakåt. I praktiken medförde detta att avkommor i rasvårdsprojektet inte kunde registreras som smålands- respektive schillerstövare förrän i fjärde generation, vilket väsentligt försvårar introduktionen av nytt genetisk material. Lösningen blev att de valpar som föds inom rasvårdsprojektet registreras i SKKs annexregister (AS-register), med information om vilken generation av inkorsning hunden är (F1, F2 eller F3). Den AS-registrerade hunden har avelsförbud, men kan efter ansökan till SKK återparas med avsedd ursprungsras, varvid avkomman registreras i annexregistret. Avkomma efter F3-hundar som återparas med ursprungsras registreras i stamboken (S-registret). Med ett generationsintervall på uppskattningsvis 4 år (vilket inte bör förkortas med avseende på den epilepsi som förekommer) blir tiden från inkorsningen till dess att denna kommer rasen tillgodo orimligt lång.

Smålandsstövare

För smålandsstövarerna finns i annexregistret 25 hundar, varav 13 är F1 korsningar (3 kullar) och 12 är F2 korsningar (2 kullar). De två F2 kullarna härrör från endast en av F1 kullarna (d.v.s. två kullsyskon). Rasvårdsprojektet har ännu inte resulterat i någon F4 avkomma, d.v.s. hund som kunnat registreras i rasens S-register. Tillskottet av nya gener i rasen har med andra ord ännu uteblivit (med undantag för en kull som nyligen S-registrerats i enlighet med de nya reglerna för rasvård, se nästa stycke). Den första rasvårdskullen i annexregistret är född år 2001 och den senaste år 2006. I RAS för stövare från år 2009 konstateras att ”det mycket omfattande regelverk som styr rasvården, med bland annat krav på 3 generationer i AS-register, har medfört att framgångarna hittills uteblivit.”

För att öka möjligheten att få in nya gener i populationen reviderades reglerna för rasvårdsprojektet hos smålandsstövare år 2010. Den nya lösning som antogs innebar att redan den första generationen valpar som föds inom projektet registreras i stamboken (S-registret) som smålandsstövare. För att kunna göra detta registreras hunden utan härstammingsuppgift där en hund av annan ras ingår. Den S-registrerade hunden (F1) beläggs med avelsförbud som endast kan hävas av SKK. Ansökan om parning görs till en styrgrupp inom klubben. Om parningen godkänns av styrgruppen ansöks om ett upphävande av avelsförbudet hos SKK. Avkomma från hund i första generationen S-registreras av SKK som ras smålandsstövare. Denna generation kommer att ingå i SvStK:s ordinarie avelsprogram för rasen. Hittills har en kull registrerats i S-registret för smålandsstövare i enlighet med detta nya regelverk.

Schillerstövare

I RAS för stövare finns följande information avseende rasvårdsprojektet hos schillerstövarerna. ”På grund av trång avelsbas och arvbara defekter inom schillerrasen kommer rasvårdprojektet

att fortsätta med testparningar inom AS registrets ram, med målet att inom en snar framtid ha S-registrerade avkommor. Det bör omgående startas upp en diskussion mellan Rasföreningen, Stövarklubben och Kennelklubben för att få en samsyn om projektets framtida utformning.”

För schillerstövaren finns i annexregistret 165 hundar, varav 39 F1 korsningar (6 kullar), 55 F2-korsningar (8 kullar) och 71 F3 korsningar (11 kullar). Den första rasvårdskullen är född år 1995 och den senaste F3 korsningen år 2011. Av F3 korsningarna har hittills endast 4 av 71 hundar gått i avel. Dessa fyra parningar har resulterat i 7 hanar och 18 tikar; korsningsdjur i fjärde generationen som S- registrerats som schillerstövare. Ett par av F3 kullarna är fortfarande för unga, eller på gränsen till för unga, att gå i avel.

Framtidsutsikter

De registreringssiffror som redovisas ovan visar på en tydlig och kraftig minskning av antalet registrerade stövare. För hamiltonstövaren, som är den numerärt största av de svenska stövarraserna, är minskningen mycket påtaglig; antalet registrerade hamiltonstövare har halverats under den senaste 10-årsperioden och utifrån den negativa trenden att döma kommer minskningen att fortsätta.

I RAS för stövare konstateras redan år 2009 att framtiden för flera stövarraser är ”oviss på grund av rovdjurproblematiken, en åldrande jägarkår samt en ökande opinion mot jakt”. Exempel på åtgärder som föreslås i RAS är PR-aktiviteter, värva yngre ägare, samt att locka köpare från den del av jägarkåren som idag inte har stövare.

För tre av de svenska stövarraserna: smålands-, schiller- och gotlandsstövare, är läget redan i dag mycket kritiskt med avseende på genetisk variation. Med bakgrund mot de dalande registreringssiffrorna, den snäva avelsbasen och de hälsoproblem som redan förekommer är ett långsiktigt hållbart avelsarbete utan tillskott av genetisk variation knappast möjligt. Även hamiltonstövarens kraftigt avtagande numerär ger anledning till oro för den långsiktiga hållbarheten i avelsarbetet.

Avelsarbete i små populationer medför starkt begränsade möjligheter till selektion och större risk för att inavel och slumpmässig genetisk drift ska ställa till stora problem. Den praktiska konsekvensen av detta för våra stövarraser är att det inte finns, eller kommer att finnas, samma utrymme till avelsurval för exempelvis hälsoegenskaper och jaktliga egenskaper. Inavelsgraden kommer successivt att öka med risk för att defektgener dubblas och ger upphov till nya sjukdomar samt för så kallad inavelsdepression. Det går inte att med säkerhet säga när i tiden, eller med vilken sannolikhet, dessa problem uppkommer, men uppenbart är att risktagandet i avelsarbetet ökar med minskad avelsbas. En minskad möjlighet till selektion riskerar även att medföra en försämring av såväl jaktliga egenskaper som hälsoläget. För en utpräglad jakthund som stövaren med en tydlig funktion kan konsekvenserna av detta bli betydande.

Inom SvStK och dess rasklubbar har man sedan länge insett denna problematik.

Ansträngningar till utökat avelsutnyttjande och utbyte av genetiskt material mellan raserna har redan gjorts inom ramen för de rasvårdsprojekt hos schiller- och smålandsstövaren som initierades för över 10 år sedan. Tyvärr måste konstateras att de vidtagna åtgärderna av olika anledningar inte har gett önskat resultat (se ovan). Vidare är det ur ett populationsgenetiskt perspektiv olyckligt att det i ett separat register, vid sidan av den S-registrerade populationen, finns hundar som inte är tillgängliga för avel. Flera av de hundar som finns registrerade i annexregistret har sannolikt värdefulla egenskaper att tillföra rasen. Systemet med ett annexregister för rasvården minskar avelsbasen i respektive ras ytterligare och riskerar därmed att motverka sitt eget syfte.